

Kauwtjes *Corvus monedula* als prooi van Zilvermeeuwen *Larus argentatus* en Kleine Mantelmeeuwen *L. fuscus*

*HERRING GULLS AND LESSER BLACK-BACKED GULLS AS
JACKDAW PREDATORS*

**Kees (C.J.) Camphuysen, Anne Schrimpf & Cosme
Damián Romay**

¹Koninklijk Nederland Instituut voor Zeeonderzoek (Royal NIOZ),
Texel

Van verschillende kanten werd in de zomer van 2009 informatie ontvangen over Zilvermeeuwen *Larus argentatus* die, verspreid op Texel, Kauwtjes *Corvus monedula* aanvielen. Over de voedselkeuze van Zilvermeeuwen bestaat een uitgebreide literatuur. Zilvermeeuwen komen daaruit naar voren als weinig kritische “*Predator, scavenger, and food-pirate, taking almost anything available of suitable size, texture, etc.*” (Cramp & Simmons 1983). Vooral de vangst van volwassen Kauwtjes mag toch als uitzonderlijk beschouwd worden.

Bij een in 2006 opgezet onderzoek op Texel wordt de voedsel-ecologie in verband gebracht met het broedsucces en de populatie-dynamica van Zilver- en Kleine Mantelmeeuwen. Daarbij wordt de prooi-keuze uitgebreid onderzocht. In een eerdere bijdrage werden de vaak bizarre prooiresten al eens beschreven (Camphuysen *et al.* 2008). Uitgerekend in 2009 viel het op dat er her en der in de kolonies geplukte kauwtjes lagen; prooiresten van Zilvermeeuwen of Kleine Mantelmeeuwen *Larus fuscus*. Om te zien of deze predatie werkelijk iets voorgesteld heeft, werden de verzamelde, uitgezochte voedsel-monsters geanalyseerd om het voorkomen van Kauwtjes en tegelijkertijd ook van andere zangvogels na te gaan.

Methoden en materiaal

Prooiresten worden hoofdzakelijk op de nestranden van gemarkeerde nesten verzameld, waardoor de predator (soort) bekend is. Onderscheid werd gemaakt tussen braakballen, uitgebraakte grove voedselresten, bolussen (nat materiaal), en voor kuikens aangeleverd voedsel (*chickfeed*). In totaal werden in de vier seizoenen 2006-2009 4100 prooiresten van Zilvermeeuwen en 4159 prooiresten van Kleine Mantelmeeuwen uitgezocht.

Figuur 1. Naakt donsjong van Kauwtje als kuikenvoedsel op de nestrand van Zilvermeeuw ZM308, Kelderhuispolder 30 mei 2009; de drie kleine jongen (1-3 dagen oud) zijn voor metingen uit het nest genomen, maar een eierdop resteert nog van het die dag uitgekomen jong. *Jackdaw pullus as chickfeed at the nest of Herring Gull ZM308, Kelderhuispolder 30 May 2009; the three small chicks were taken for measurements, but the eggshell of the smallest chick (hatchling of the day) is still present* (CJ Camphuysen)

Resultaten

Zangvogels als prooiresten waren in alle jaren zeldzaam bij zowel de Zilvermeeuw (vertegenwoordigd in 0.8-1.0% van alle prooiresten; Tabel 1) als bij de Kleine Mantelmeeuw (0.31-0.55%; Tabel 2). Naast ongedetermineerde zangvogels werden in afnemende volgorde van talrijkheid Spreeuwen *Sturnus vulgaris*, Graspiepers *Anthus pratensis*, Merels *Turdus merula*, Boerenzwaluwen *Hirundo rustica* en een Huismus *Passer domesticus*. Kauwtjes werden uitsluitend in 2009 aangetroffen; drie maal als prooi van een Zilvermeeuw (0.3%, n= 996) en een maal als prooi van een Kleine Mantelmeeuw (0.1%, n= 960). Van de Houtduif *Columba palumbus* werd uitsluitend een (gaaf) ei gevonden op de nestrand van een Zilvermeeuw in 2007.

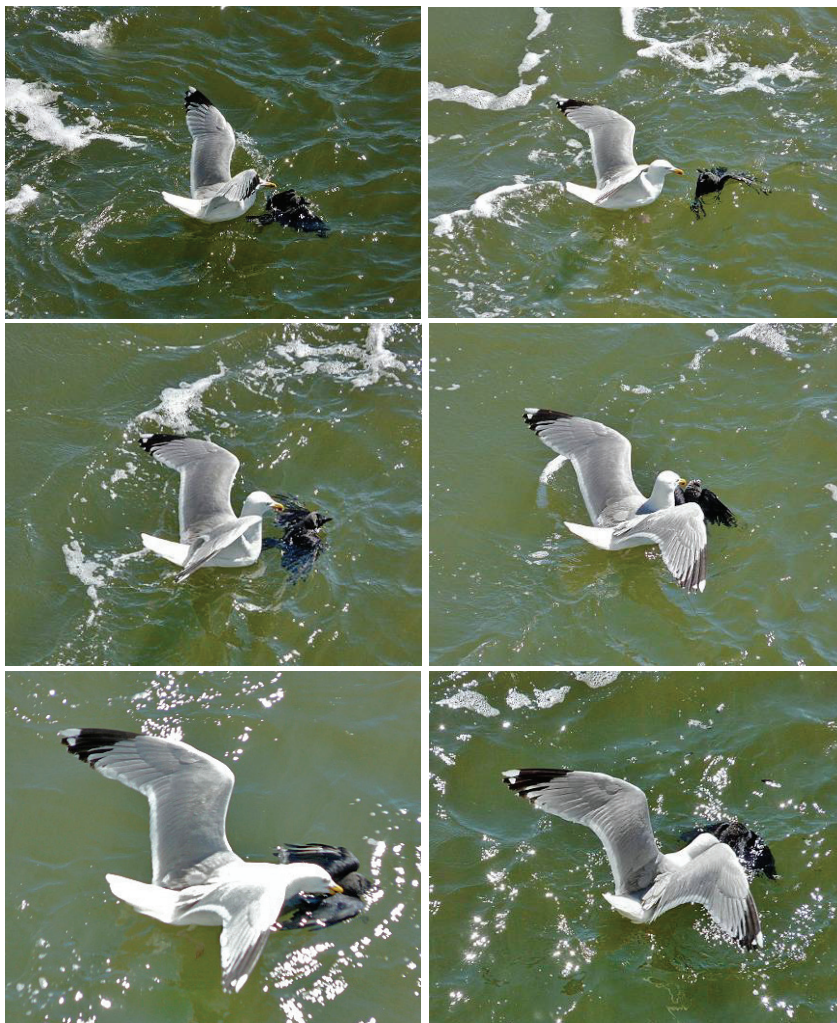
Alle aangevoerde Kauwtjes werden in meeuwenterritoria aangetroffen gedurende de kuikenzorg (30 mei – 26 juni 2009), maar de waarnemingen op het eiland lieten zien dat 'de jacht' in juli doorging.

Tabel 1. Zangvogelprooien aangetroffen bij nesten van Zilvermeeuwen in de Kelderhuispolder. Frequentie (%) van voorkomen in resp. 614, 888, 1602 en 996 uitgezochte prooiresten van 2006-2009. *Passerines in prey remains of Herring Gulls nesting in the Kelderhuispolder. Frequency of occurrence in 614, 888, 1602 and 996 sorted prey samples during 2006-2009.*

			Freq	%	%
2006	zangvogels	<i>unidentified passerines</i>	2	0.33	
	Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	1	0.16	
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	1	0.16	
	Merel	<i>Turdus merula</i>	1	0.16	0.81
2007	zangvogels	<i>unidentified passerines</i>	4	0.45	
	Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	1	0.11	
	Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	1	0.11	
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	2	0.23	
	Huismus	<i>Passer domesticus</i>	1	0.11	1.01
2008	zangvogels	<i>unidentified passerines</i>	3	0.19	
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	10	0.62	0.81
2009	zangvogels	<i>unidentified passerines</i>	3	0.30	
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	1	0.10	
	Merel	<i>Turdus merula</i>	1	0.10	
	Kauw	<i>Corvus monedula</i>	3	0.30	0.80

Tabel 2. Zangvogelprooien aangetroffen bij nesten van Kleine Mantelmeeuwen in de Kelderhuispolder. Frequentie (%) van voorkomen in resp. 1083, 747, 1369 en 960 uitgezochte prooiresten van 2006-2009. *Passerines in prey remains of Lesser Black-backed Gulls nesting in the Kelderhuispolder. Frequency of occurrence in 1083, 747, 1369 and 960 sorted prey samples during 2006-2009.*

			Freq	%	%
2006	zangvogels	<i>unidentified passerines</i>	4	0.37	
	Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	1	0.09	0.46
2007	zangvogels	<i>unidentified passerines</i>	3	0.40	
	Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	1	0.13	0.54
2008	zangvogels	<i>unidentified passerines</i>	3	0.22	
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	1	0.07	
	Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	1	0.07	
	zangvogel ei	<i>egg Shell</i>	1	0.07	0.44
2009	zangvogels	<i>unidentified passerines</i>	1	0.10	
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	1	0.10	
	Kauw	<i>Corvus monedula</i>	1	0.10	0.31

Figuur 2. Zilvermeeuw *Larus argentatus* attackeert en verdrinkt met succes een volwassen Kauwtje *Corvus monedula* naast de veerboot op Texel, 12 juli 2009. *Herring Gull successfully attacking and drowning adult Jackdaw, TESO haven Texel, 12 July 2009 (Anne Schrimpf)*

Bijzonder was de vondst van een naar verhouding groot (kaal) jong Kauwtje te midden van een drietal juist uit het ei gekropen jonge Zilvermeeuwen. Deze prooi was kennelijk voor de jonge meeuwen

neergelegd, maar zonder de moeite te nemen deze in hapklare brokken op te delen (Fig. 1).

Verspreid in de kolonie en in aangrenzende broedgebieden werden tijdens de frequente bezoeken minstens acht geplukte en deels opgegeten Kauwtjes gezien. Deze waarnemingen waren echter niet systematisch en hieruit kan geen frequentie van voorkomen worden afgeleid. Ook dode Spreeuwen werden in 2009 en in eerdere seizoenen geregeld in het terrein aangetroffen, maar evenmin zonder dat er uitspraken over de frequentie van voorkomen mogelijk zijn.

Kauwtjes en Zilvermeeuwen in het veld

In totaal werd in 2009 vier maal, onafhankelijk van elkaar, melding gemaakt van Zilvermeeuwen die kennelijk gezonde, volgroeide Kauwtjes te pakken probeerden te nemen. Eénmaal werd zo'n (succesvolle) poging fotografisch vastgelegd (Fig. 2). In alle gevallen werd melding gemaakt van de langdurige, maar aanhoudende pogingen van de meeuwen om de Kauw te doden en de moeite die dat klaarblijkelijk kostte. In het gefotografeerde geval werd de Kauw in het water van de veerhaven op Texel gedrukt en tenslotte met succes verdrinken. Een kwestie van minuten.

Discussie

Ofschoon (trekkende) zangvogels vooral in de herfst gewilde prooien van grote meeuwen zijn (Camphuysen 1988), vormen zij een onbelangrijke prooi in de broedtijd. Van de aangetroffen Boerenzwaluwen is het bijzonder onaannemelijk dat de meeuwen zich aan gezonde vogels hebben vergrepen en de aanvoer van verkeersslachtoffers bij elk van de aangetroffen zangvogels kan niet worden uitgesloten. Een jonge, onbevederde Kauw kan echter alleen maar uit het nest gehaald of onder een nest gevonden zijn, terwijl de waarnemingen in het veld lieten zien de (in elk geval) Zilvermeeuwen actief op jacht waren naar volgroeide Kauwtjes. De meeste op nestrand aangetroffen Spreeuwen waren juveniel, vermoedelijk pas uitgevlogen dieren, die waarschijnlijk niet bijzonder te pakken te nemen zijn voor 'slecht toegeruste' predatoren zoals grote meeuwen.

De onderzoekskolonie in de Kelderhuispolder werd in 2009 na een nestentelling geschat op 2300 paartjes Kleine Mantelmeeuwen en 1170 paartjes Zilvermeeuwen (NIOZ ongepubl. gegevens). In totaal broeden op Texel ongeveer 14.000 paartjes Kleine Mantelmeeuwen en 7000 paartjes Zilvermeeuwen (SOVON/SBB ongepubl. gegevens voor

2006). De zichtbaarheid van dode Kauwtjes in het terrein is groot, in vergelijking met veel andere prooien. Bovendien blijven er altijd resten over, waardoor de trefkans op de nestrand van broedende meeuwen hoger wordt dan van overblijfselen van voedsel zoals garnalen of vis. Uitgaande van het geschatte voorkomen als prooirest (Tabel 1-2), een periode van kuikenzorg van 40 dagen met tenminste 2x aangevoerd voedsel per nest per dag zo lang er nog jongen aanwezig zijn (uitvalpercentage van 65%; Camphuysen *et al.* 2008), zou het aantal aangevoerde Kauwtjes alleen in de Kelderhuispolder in de duizenden lopen. Dit is uiteraard niet het geval. Toch schatten wij de aanvoer van dode Kauwtjes in de meeuwenkolonies op de zuidpunt van Texel in 2009 op tenminste enkele honderden vogels en er is geen goede verklaring denkbaar waarom daartoe in 2009 werd overgegaan.

Summary

In summer 2009, fresh but partly eaten remains of Jackdaws Corvus monedula were regularly found within the Kelderhuispolder colony of Herring Gulls and Lesser Black-backed Gulls. Small chicks were offered Jackdaw pulli, but most of the remains indicated that adult, or at least free-flying Jackdaws were taken. Observations next to the ferry at Texel confirmed that Herring Gulls were actively hunting adult Jackdaws and tried to bring them down into the sea to drown them. Three further reports of Herring Gulls killing apparently healthy adult Jackdaws were received. It was the first time in four years of study that Jackdaws were frequently delivered as prey items and we estimate that at least hundreds of Jackdaws were killed and transported into the gull colonies in the south of Texel in 2009.

Referenties

- Camphuysen C.J. 1988. Dode Zangvogels op de Vloedlijn. *Sula* 2(3): 79-82.
- Camphuysen C.J., S. Boekhout, A. Gronert, V. Hunt, T. van Nus & J. Ouweland 2008. Bizarre prooien: vreemd voedsel opgepikt door Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen. *Sula* 21(2): 49-61.
- Camphuysen C.J., J. Ouweland, A. Gronert & N. Gallego Garcia 2008. Over de top: van exponentiële groei naar ineenstorting of stabilisatie: onderzoek naar factoren die contrasterende populatietrends bij Kleine Mantelmeeuw en Zilvermeeuw kunnen verklaren. Interne rapportage, Koninklijk Nederlands Instituut voor Zeeonderzoek, Texel.

Adresgegevens auteurs:

Kees (C.J.) Camphuysen, Anne Schrimpf & Cosme Damián Roumay

Royal NIOZ, Postbus 59, 1790 AB Den Burg, Texel